

SSC Weekly Focus

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศไทยสัปดาห์

ฉบับที่ ๑๕/๕๖

๒๑ - ๒๗ มกราคม ๒๕๕๖

การเลื่อนไหลของระบบเศรษฐกิจโลก: การเปิดพื้นที่เพื่อประเทศกำลังพัฒนา

วิกฤตเศรษฐกิจของโลกตั้งแต่ วิกฤตหนี้สาธารณะในยุโรป วิกฤตซับไพรม์ (Subprime Crisis) และหน้าผาการคลัง (Fiscal Cliff) ของสหรัฐฯ ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องประกาศมาตรการเพื่อพยุงเศรษฐกิจไว้ ซึ่งวิกฤตดังกล่าวสร้างความกังขาในความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจ และระบบการเงินที่อิงทั้ง ๒ ตลาดใหญ่ รวมทั้งระบบของสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Institutes - IFIs) อาทิ ECB, World Bank และ IMF ว่าจะสามารถเป็นที่พึ่งของระบบเศรษฐกิจโลกได้อีกนานเท่าใด

วิกฤตเศรษฐกิจโลก : วิกฤตสถาบันทางการเงิน

หลังการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจของโลก ทั้งวิกฤตหนี้สาธารณะในยุโรป ที่ทำให้ธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank - ECB) ต้องอัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบเป็นมูลค่าล้านล้านยูโร เพื่อพยุงธนาคารพาณิชย์และตลาดพันธบัตรรัฐบาล ตามมาด้วยวิกฤตเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ตั้งแต่วิกฤตซับไพรม์ (Subprime Crisis) ถึงหน้าผาการคลัง (Fiscal Cliff) ที่ทำให้รัฐบาลสหรัฐฯ ต้องดำเนินมาตรการ Q.E. (Quantitative Easing) ถึง ๓ ครั้ง เพื่ออัดฉีดเงินเข้าระบบในการพยุงเศรษฐกิจเช่นกัน ซึ่งวิกฤตดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อประเทศที่อิงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ๒ สกุลหลัก คือ ยูโร และ ดอลลาร์สหรัฐฯ รวมทั้งเกิดข้อกังวลต่อเสถียรภาพของค่าเงิน และสถาบันการเงินยักษ์ใหญ่ อาทิ ECB, ธนาคารโลก (World Bank- WB) และ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)

ทั้งนี้ จากการประชุมประจำปีของ IMF และ WB ที่จัดขึ้นในโตเกียวเมื่อ ๑๒-๑๔ ต.ค.๕๕ มีประเด็นสำคัญที่ได้รับการหยิบยกขึ้นมา คือ การปฏิรูปบรรษัทภิบาลและโควตาของ IMF เช่น การเปลี่ยนโควตาที่ขึ้นกับขนาดของเศรษฐกิจ และเงินสำรองของประเทศนั้นๆ รวมทั้งเรียกร้องให้มีตัวแทนของประเทศกำลังพัฒนาและเศรษฐกิจเกิดใหม่ใน IMF และ WB ซึ่งปัจจุบันประเทศเศรษฐกิจใหม่ ต้องการมีบทบาทเพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจโลก โดยในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา GDP ของตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา อาทิ บราซิล จีน และอินเดีย ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงเป็นปัจจัยเร่งการพิจารณาโควตาคู่มือเงินและสิทธิออกเสียงใน IMF ทั้งนี้ IMF ยังถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับความชอบธรรมของระบบบริหารจัดการภายใน และการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้น ถึงแม้จะเป็นเรื่องยากที่จะปฏิรูประบบของ IMF เนื่องจากมีความเป็นสถาบันสูง และเกิดขึ้นเพื่อรักษาอำนาจของประเทศสมาชิกผู้ก่อตั้งดั้งเดิม อาทิ สหรัฐฯ และกลุ่มประเทศยุโรป อีกทั้งไม่เปิดกว้างต่อสมาชิกใหม่เท่าที่ควร

จากความล่าช้าในการปฏิรูปภายใน IMF ประกอบกับความไม่พอใจของประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ที่รู้สึกไม่ได้รับความเท่าเทียมจากระบบของสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (IFIs) อาทิ IMF, WB, ECB และ ADB ทำให้ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่รวมตัวกัน เพื่อหาแหล่งเงินทุนซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ อาทิ กลุ่ม BRICS มีการหารือเพื่อก่อตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาของกลุ่ม BRICS รวมทั้งมีการริเริ่มที่จะใช้สกุลเงินอื่นๆ ในการซื้อขายระหว่างกัน นอกเหนือจากยูโร และดอลลาร์สหรัฐฯ อาทิ สกุลเงินหยวนของจีนกับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยจัดทำเป็นกรอบข้อตกลงทวิภาคี (Bilateral Swap Arrangements - BSAs) ภายใต้กรอบ Chiang Mai Initiative เป็นต้น

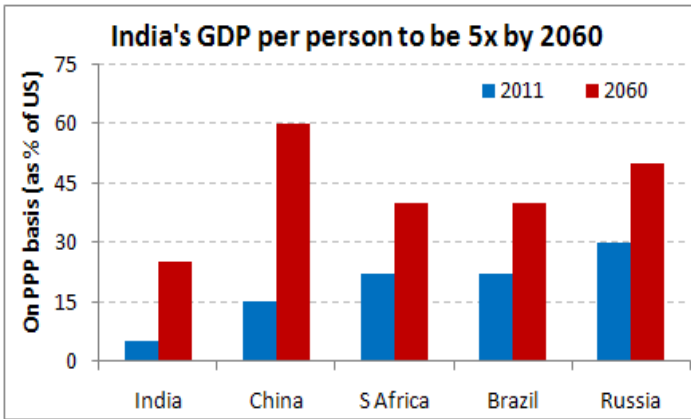
การกระจายอำนาจของสถาบันทางการเงินโลก : ความเป็นไปได้ของการก่อตั้งธนาคาร BRICS

กลุ่ม BRICS ประกอบด้วย บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และ สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ มีประชากรรวมกันถึงร้อยละ ๔๒ ของประชากรโลก อีกทั้ง ประเทศเหล่านี้ยังอุดมไปด้วยทรัพยากรขนาดของประเทศ จำนวนประชากร และมีพื้นที่รองรับการพัฒนาได้อีก มีการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างภายในประเทศและหันมาใช้นโยบายเปิดประเทศ (Open-door policy) มากขึ้น

รวมทั้งใช้นโยบายและมาตรการทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ กลุ่ม BRICS ยังมีทุนสำรองระหว่างประเทศ (Foreign Reserves) คิดเป็นมูลค่ามหาศาล อาทิ จีนมีกว่า ๓ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นอันดับ ๑ ของโลก ตามมาด้วยรัสเซีย มีไม่ต่ำกว่า ๕ แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นอันดับ ๓ ของโลก ทำให้กลุ่ม BRICS เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพและมีโอกาสทางการพัฒนาที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำด้านเศรษฐกิจโลกได้อย่างไม่ยากนักในอนาคตอันใกล้

จากการประชุม BRICS Summit ที่เมืองนิวเดลี ประเทศอินเดีย เมื่อเดือน มี.ค.๕๕ ได้มีการหารือร่วมกันในหัวข้อ “Partnership for Stability, Security and Prosperity” โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ เช่น แนวทางการบริหารจัดการเศรษฐกิจโลก (Global Business Management) การหาช่องทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ปัญหาวิกฤตินียุโรป และการหาช่องทางเพิ่มความร่วมมือทางด้านต่างๆ ของสมาชิกกลุ่ม BRICS และเพื่อเพิ่มโอกาสการขยายการค้าระหว่างสมาชิกกลุ่มจึงได้มีข้อตกลงที่จะค้าขายกันเป็นเงินตราสกุลท้องถิ่น (Local Currencies) เพิ่มขึ้นแทนการค้าขายที่ใช้เงินตราสกุลหลัก คือ ดอลลาร์สหรัฐฯ และยูโร ซึ่งหากกลุ่ม BRICS สามารถค้าขายกันในรูปแบบเงินตราสกุลท้องถิ่นของตนได้เพิ่มขึ้น จะก่อให้เกิดผลดีอย่างน้อยสองประการคือ

- (๑) ลดค่าธรรมเนียมหรือค่าแลกเปลี่ยนเงินตราเป็นเงินสกุลหลักก่อน ทำให้ลดต้นทุนการค้าเงินระหว่างประเทศได้
- (๒) สร้างโอกาสในการลดความผันผวนของค่าเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินตราสกุลหลักของโลก

นอกจากนี้ ประเด็นความเป็นไปได้ของการก่อตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาของกลุ่ม (BRICS Development Bank) เพิ่มเติมจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศของโลกที่มีอยู่ มีแนวโน้มที่ดีและได้รับการตอบสนองจากสถาบันการเงินต่างๆ อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของระบบเศรษฐกิจโลก

ที่มีพื้นที่สำหรับธนาคาร BRICS และประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ ที่ต้องการแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่เพื่อการพัฒนาในโครงการที่หลากหลายของประเทศ อาทิ โครงการเทคโนโลยีสีเขียว การผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ รวมไปถึงบางโครงการที่อยู่นอกเหนือเงื่อนไขในการขอรับความช่วยเหลือทางการเงินของ IMF และ WB

อย่างไรก็ตาม การก่อตั้งธนาคาร BRICS ยังมีข้อสงสัยว่าเป็นการสร้างการแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่นที่มีอยู่ หรือเป็นการสร้างอำนาจต่อรองของประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่กับแหล่งสถาบันการเงินเดิม เพื่อบีบให้เกิดการปฏิรูปโควตาจำนวนเงินกู้ยืมและระบบบรรณาภิบาล แม้กลุ่ม BRICS ได้ย้ำว่าการก่อตั้งธนาคารขึ้นนี้ เป็นไปเพื่อการพัฒนาใหม่ ไม่ได้ล้มล้างระบบการเงินโลกในปัจจุบัน ทั้งนี้ การก่อตั้งธนาคาร BRICS ยังมีอุปสรรคในความเป็นไปได้อีกหลายขั้นตอน อาทิ สมาชิกกลุ่ม BRICS ยังต้องปรับกฎเกณฑ์และกฎระเบียบด้านมาตรการและนโยบายการเงินของกลุ่มให้สอดคล้องในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งความแตกต่างทางด้านนโยบายทางการเมือง นโยบายด้านต่างประเทศหรือความมั่นคง เป็นต้น โดยปัญหาสำคัญ คือ **ความเป็นเอกภาพของประเทศในกลุ่มสมาชิก** อาทิ การตกลงที่ยังไม่ลงตัวในการกำหนดโควตาประธานธนาคาร BRICS ที่จีนต้องการจะเป็นประธานธนาคารฯ ในขณะที่อินเดียเสนอให้เวียนเป็นวาระ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรวมตัวที่ยังขาดเอกภาพและยังห่างไกลจากสหรัฐฯ และกลุ่มประเทศยุโรป

ความลงท้าย

การเคลื่อนไหวของระบบเศรษฐกิจโลกทำให้มีพื้นที่ของประเทศเศรษฐกิจใหม่และประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ในอนาคตระดับการพึ่งพาทางเศรษฐกิจของมหาอำนาจเดิมอาจมีความสำคัญลดลง ซึ่งเป็นสัญญาณว่าประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่จะเข้ามาเกี่ยวข้องในเชิงรุกมากขึ้นเพื่อกำกับดูแลเศรษฐกิจโลก และจะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจโลกในอนาคตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีความสำคัญต่อการวางยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในอนาคต ที่ต้องอาศัยความเข้าใจสถานการณ์อย่างรอบด้าน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับโอกาสและปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้...

ข้อมูลอ้างอิง

- A BRICS Development Bank: An Idea Whose Time Has Come. Theresa Robles. S. Rajaratnam School of International Studies (RSIS), Nanyang Technological University.
- <http://www.cpal.co.th/Blog/Detail/Sompop>
- <http://www.equitymaster.com>
- <http://www.scmp.com>